भाषेच्या संवर्धनातून संस्कृतीचे संवर्धन

डॉ.तीर्थराज कापगते
मराठी विभाग प्रमुख
श्री. लेमदेव पाटील महाविद्यालय
मांढळ

भाषेची निर्मिती

भाषेची निर्मिती

- माणूस: विकसित भाषेची निर्मिती
- हावभावांची भाषा: २कोटी वर्षांपूर्वी
- स्वरयंत्राचा विकास: २ लाख वर्षांपूर्वी
- प्रायमेट अवस्था:   विविध ध्वनी
- कला: संवादाचे माध्यम
- गुहांमध्ये पेंटींग्ज:३०–१२ हजार वर्षांपूर्वी

<u>*(फ्रांस,अल्टेमिरा / भीमबेडका (म.प्र.)*</u>

ALTMIRA

BHIMBETKA

संस्कृतीची → निर्मिती

संस्कृतीची निर्मिती

- शब्द निर्मिती: भाषिक संवादाची सुरूवात
- टोळी अवस्थेतून समूह अवस्थेत
- कुटुंबसंस्था–समाजसंस्था–ज्ञानसंस्था
- मौखिक–लिखित भाषेत ज्ञानाचे जतन
- भाषेच्या पायावर आजचा विकसित मानव उभा
- समाज: संस्कृतीच्या परिवेशातील समूह

संस्कृती परिवेश

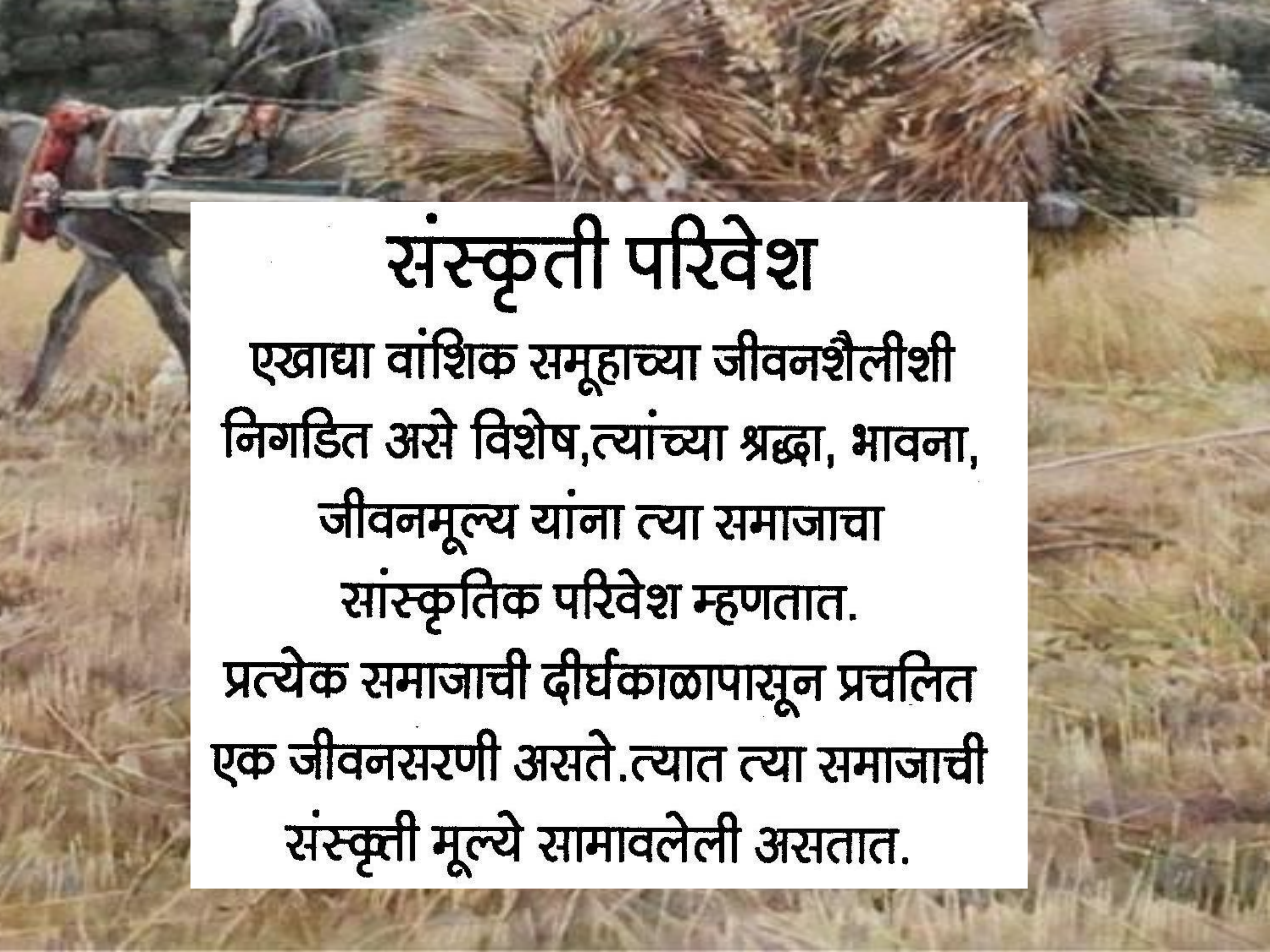

संस्कृती परिवेश

एखाद्या वांशिक समूहाच्या जीवनशैलीशी निगडित असे विशेष,त्यांच्या श्रद्धा, भावना, जीवनमूल्य यांना त्या समाजाचा सांस्कृतिक परिवेश म्हणतात.

प्रत्येक समाजाची दीर्घकाळापासून प्रचलित एक जीवनसरणी असते.त्यात त्या समाजाची संस्कृती मूल्ये सामावलेली असतात.

आधुनिक युग

आधुनिक युग

भाषेच्या आधारावर सुरू झालेला माणसाचा प्रवास कृषिसभ्यता, औद्योगिक सभ्यता पार करत आताच्या माहिती-तंत्रज्ञानसभ्येतेच्या संगणकयुगात घेवून आला.

- जागतिकीकरणात जग जवळ आले
- संगणकाची भाषा ही ज्ञानभाषा झाली.
- एकाच भाषेच्या प्रभावाखाली जग आल्याने अनेक समाजाच्या भाषा त्यांच्या व्यवहारातून हद्दपार होऊ लागल्या.

भाषेचा मृत्यू: सर्व्हेक्षण

भाषेचा मृत्यू: सर्व्हेक्षण

बोलणाऱ्यांच्या संख्येवर तिचा जीवनकाल अवलंबून.जगातील ६००० भाषांपैकी २१ व्या शतकाअखेर ५० ते ९० % भाषा नामशेष होतील. २८% भाषा बोलणाऱ्यांची संख्या १००० हून कमी. हिब्रू ही अत्यंत प्राचीन भाषा लोप पावण्याच्या मार्गावर. अमेरिकेतील १९२ इंडोनेशियातील १४० भारतातील १९६ भाषा मृत्युपंथाला. (भारतात २२ मान्यताप्राप्त ३३ इतर भाषा व २००० बोली आहेत)

भाषेचे संवर्धन

भाषेचे संवर्धन

आपापल्या भाषा सांभाळा : युनेस्कोचे आवाहन

बोलण्यात आणि व्यवहारात जोपर्यंत भाषेचा उपयोग होतो तोपर्यंतच ती जिवंत असते. भाषा मरताना त्या त्या लोकसमूहाचे निसर्गविज्ञान,लोकधर्म आणि संस्कृतीही मरते. संधी आणि सक्तीनेच भाषेचे जतन होऊ शकते. तिला जीवनव्यवहारात संधी द्या. बोलींचा सन्मान करा तिचे दस्ताऐवजीकरण करून ठेवा. मराठी हॅलो, मराठी लघुसंदेश, मराठी ई-मेल, मराठी चित्रपट, मराठी पुस्तके.

संस्कृतीचे संवर्धन

संस्कृतीचे संवर्धन

शब्द

(त्याची मुळे/त्याची संकल्पना)

↓

संस्कृती

↓

भाषा

दररोज किमान एका शब्दाला त्याच्या विविध अर्थच्छटांसहित समजून घ्या त्यात तुमच्या संस्कृतीचा आशय साठवला आहे.

उदा: गोरज, माजघर, परसदार

गोरज

माजघर

परसदार

THANKYOU